

СХВАЛЕНО
педагогічною радою _____

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом директора _____

повна назва закладу загальної середньої освіти

повна назва закладу загальної середньої освіти

Протокол № 1 від **31/08/2020**

Наказ № _____ **від 01/09/2020**

Голова педагогічної ради

Директор

_____/_____/

підпис *ініціали, прізвище*

_____/_____/

підпис *ініціали, прізвище*

М.П.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

Миколаївського морського ліцею імені професора М. Александрова
Миколаївської міської ради Миколаївської області

на 2020 –2021 навчальний рік

Освітня програма Миколаївського морського ліцею імені професора М. Александрова є наскрізною оскільки охоплює освіту II (базова середня освіта) та III (профільна середня освіта) ступенях навчання. Програма розроблена на виконання Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» від 23.08.2011р. №1392, на основі Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня (наказ МОН України від 20.04.2018 р. №405), Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня (накази МОН України від 20.04.2018 р. №№406, 408). Освітня програма складена з метою забезпечення закладом єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями 8-11 класів обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти.

Освітня програма ліцею визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення які натеper подані в рамках навчальних планів для 8-11 класів (Додатки);
- очікувані результати навчання учнів, подані в рамках навчальних програм;
- форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією освітньою програмою;
- вимоги до осіб, які можуть розпочати здобування профільної освіти – випускники 9 класів, які здобули базову середню освіту.

Загальний обсяг навчального навантаження здобувачів базової середньої освіти для 8 класів становить 1224 години, для 9 класів складає 1260 годин/навчальний рік, профільної середньої освіти для 10-11 класів - 2660 годин/навчальний рік: для 10 класів - 1330 годин/ навчальний рік, для 11 класів – 1330 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані Ліцею (Додатки).

Навчальний план розроблено відповідно до Державного стандарту, з метою його впровадження у частині повної загальної середньої освіти з 1 вересня 2020 року. Він містить загальний обсяг навчального навантаження та тижневі години на вивчення базових предметів на рівні стандарту та поглиблено в 8-9 класах, базових предметів та профільних предметів в 10-11 класах, а також передбачає години на факультативи, індивідуальні заняття тощо.

Зміст поглибленого вивчення предметів реалізується в 8 класах через поглиблене вивчення фізики та математики (на ці предмети відповідно відводиться 4 та 8 годин на тиждень). У 9 класах – через поглиблене вивчення фізики та математики (на ці предмети відповідно відводиться 4 та 8 годин на тиждень) та англійської мови та математики (на ці предмети відповідно відводиться 4 та 8 годин на тиждень). Всі інші предмети вивчаються на рівні стандарту.

Зміст профілю навчання (10-11 класи) реалізується системою окремих предметів і курсів:

- базові предмети, що вивчаються на рівні стандарту;
- профільні предмети (їх перелік з кількістю тижневих годин подано в Додатках), що вивчаються на профільному та поглибленому рівні;
- курси за вибором, до яких належать спеціальні і факультативні курси.

У 10 класах реалізація змісту освіти, визначеного Державним стандартом, також забезпечується вибірково-обов'язковими предметами («Інформатика», «Технології», «Мистецтво»), що вивчаються на рівні стандарту. Із запропонованого переліку здобувач освіти має обрати два предмети – один в 10 класі, інший в 11 класі, або одночасно два предмети в 10 і 11 класах (у такому разі години, передбачені на вибірково-обов'язкові предмети діляться між двома обраними предметами).

Факультативні курси разом із поглибленими та профільними предметами відображають специфіку конкретного профілю навчання і визначають його сутність. Вони призначені для доповнення, поглиблення змісту окремих розділів профільних предметів.

Факультативні курси реалізуються за рахунок додаткових годин, передбачених планом.

Структура освітньої програми ліцею

Розділ 1. Призначення ліцею та засіб його реалізації

Миколаївський морський ліцей імені професора М. Александрова, який забезпечує допрофільне та профільне навчання учнів відповідно до їхніх потреб, інтересів і здібностей, надає базову та повну загальну середню освіту за певним спрямуванням профілізації, відповідно до галузей знань або освітніх галузей.

Заклад створений з метою забезпечення рівного доступу учнів до якісної освіти, створення сприятливих умов для навчання та виховання обдарованої молоді та залучення її до наукової і науково-технічної діяльності.

У відповідності до чинного законодавства ліцей здійснює освітній процес відповідно до рівнів загальноосвітніх програм – II-III ступінь – базова та повна загальна середня освіта.

Основним засобом реалізації призначення ліцею є засвоєння учнями обов'язкового мінімуму змісту загальноосвітніх програм на рівні стандарту та на профільному рівні. Ліцей, у той же час, має додаткові, специфічні для нього засоби реалізації свого призначення:

- надання учням можливості допрофільного та профільного навчання, темпу засвоєння навчального матеріалу;
- оригінальна організація навчальної діяльності (інтелектуальна діяльність учнів в МАН);
- уведення в навчальний план курсів, що сприяють загальнокультурному розвитку особистості та формують математичний світогляд;
- профільне вивчення предметів (математики, фізики, англійської мови).

Освітні програми, реалізовані у ліцеї, в залежності від профілю навчання, спрямовані на формування відповідних компетентностей, які дадуть змогу випускнику скласти зовнішнє незалежне оцінювання з предметів, обраних для подальшого навчання у виші та пов'язані з майбутньою професією.

Розділ 2. Опис моделі випускника ліцею

Випускник ліцею – це майбутній фахівець, який буде навчатися упродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися у багатокультурному середовищі та володіти іншими сучасними вміннями. Насамперед випускник ліцею – цілісна особистість, усебічно розвинена, здатна до критичного мислення, патріот з активною позицією, який

діє згідно з морально-етичними принципами, інноватор, здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку, конкурувати на ринку праці, учитися впродовж життя.

Розділ 3. Цілі та задачі освітнього процесу ліцею

Освітня система, створена в ліцеї, спрямована на розвиток особистості. Навчання в ліцеї – профільне, забезпечується висококваліфікованими кадрами, належною матеріально-технічною базою.

Цілі освітнього процесу:

- забезпечити засвоєння учнями обов'язкового мінімуму змісту базової середньої освіти та повної загальної середньої освіти на рівні вимог державного освітнього стандарту;
- створити основу для адаптації учнів до життя в суспільстві, для усвідомленого вибору професії;
- формувати позитивну мотивацію учнів до навчальної діяльності;
- забезпечити соціально-педагогічні відносини, що зберігають фізичне психічне та соціальне здоров'я учнів.

Розділ 4. Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Очікувані результати навчання передбачені в рамках навчальних програм (накази МОН України від 14.07.2016 р. №826, 23.10.2017 р. №1407 та від 24.11.2017 р. №1539.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, завдання кожного вчителя – формування ключових компетентностей учнів у рамках кожної освітньої галузі:

Ключові компетентності

1. Спілкування державною мовою

Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невірних іншомовних запозичень у

спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.

Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.

Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб.

Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою.

Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.

3. Математична компетентність

Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.

Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.

Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації

4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях

Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.

Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях

Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу

5. Інформаційно-цифрова компетентність

Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.

Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.

Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів

6. Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.

Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.

Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.

Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.

Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)

8. Соціальна і громадянська компетентності

Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.

Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.

Навчальні ресурси: завдання соціального змісту

9. Обізнаність і самовираження у сфері культури

Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).

Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.

Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва

10. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.

Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.

Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя.

Формування у ліцеїстів таких ключових компетентностей як уміння вчитися, ініціативність та підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності буде здійснюватися засобами всіх окремих предметів.

Ліцейне середовище сформоване з врахуванням наскрізних ліній, які є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів. Наскрізні лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допоможуть формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується в ліцеї через:

- організацію навчального середовища – зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;
- окремі предмети – виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого

предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;

- предмети за вибором;
- роботу в проектах;
- позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Наскрізна лінія

Коротка характеристика

Екологічна безпека й сталий розвиток

Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.

Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.

Громадянська відповідальність

Сприяє формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.

Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.

Здоров'я і безпека

Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.

Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.

Підприємливість і фінансова грамотність

Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).

Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.

Забезпечення процесу формування компетентностей в ліцеї буде здійснюватися через: діяльнісну спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, практичну спрямованість навчання, встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності, встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Формами організації освітнього процесу в ліцеї є:

різні типи уроку, дистанційне навчання під час карантинів на платформі MOODLE.

А також екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, прес-конференції, ділові ігри тощо.

Засвоєння нового матеріалу проводиться на лекціях, конференціях, екскурсіях і т. д. Консультації проводяться із здобувачами освіти, які не були присутні на попередніх уроках або не зрозуміли, не засвоїли зміст окремих предметів.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Практичне заняття - це така форма організації, в якій здобувачам освіти надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція (для 8-11 класів) передбачає обговорення ключових положень вивченого матеріалу, здобувачами освіти розкриваються нові узагальнюючі підходи до його аналізу.

З метою якісної підготовки до різних форм організації контролю за навчальними досягненнями здобувачів освіти, в тому числі й до ЗНО, вчителі ліцею проводять оглядові та тематичні консультації з обраних предметів. Консультація будується за принципом питань і відповідей.

Перевірка та/або оцінювання досягнення компетентностей крім уроку може здійснюватися у формі заліку, співбесіди, контрольного навчально-практичного заняття. На них здобувачі освіти одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем.

Вибір форм і методів навчання вчителів визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів. Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

В ліцеї працює 23 вчителів із кваліфікаційною категорією «Спеціаліст вищої категорії», 6 – «Спеціаліст I категорії», 5 - «Спеціаліст II категорії», 4- «Спеціаліст». 10 вчителів мають звання «учитель-методист», 10 – звання «старший учитель», 2 – «Заслужений учитель України», 1 – «Заслужений працівник освіти».

Вчителі ліцею працюють у складі предметних кафедр. Кафедру гуманітарних дисциплін очолює Сущенко Н.А., спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист, кафедру математичних дисциплін – Піскунова Н.Ю., спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист, кафедру природничих дисциплін – Горбунов С.В., спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист, кафедру ІК дисциплін – Варварова В.В., спеціаліст I категорії, кафедру здоров'язберігаючих дисциплін – Загоськін О.В., спеціаліст вищої категорії, кафедру кураторів – Соколова О.П., спеціаліст вищої категорії, старший учитель.

В ліцеї існують кабінети математики, фізики, англійської мови, української мови та літератури, три кабінети інформатики.

Якість проведення навчальних занять контролюється завідувачами предметних кафедр, заступниками директора з освітнього простору (за функціональними обов'язками).

Щорічно в ліцеї проводяться діагностичні контрольні роботи, а за підсумками навчального року – підсумкові контрольні роботи у форматі ЗНО (починаючи з 8 класу). Отримані результати аналізуються під час методичних діалогів, на засіданнях предметних кафедр, нарадах при директору, педагогічних радах, батьківських зборах. Метою моніторингу якості навчальних досягнень учнів є: здійснення індивідуальної корекційної діяльності роботи здобувача освіти та вчителя, оновлення методичної бази освітньої діяльності; контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок здобувачів освіти, розробка рекомендацій щодо їх покращення; моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу

освіти; створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Завданням освітньої програми ліцею є отримання здобувачами освіти ліцею рівня навчальних досягнень понад Державний освітній мінімум, формування в них навичок дослідницької діяльності, бажання навчатися впродовж усього життя.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Система внутрішнього забезпечення якості складається з таких компонентів:

- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розроблення рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.